

Storbritannien efter brexit: minskad handel med EU och lägre tillväxt

Vid toppmötet den 19 maj med EU fick Storbritannien igenom lättnader för handeln med livsmedel och jordbruksprodukter mot en förlängning av EU:s fiskerättigheter i brittiska vatten. I detta perspektiv redogör Harry Flam, senior rådgivare vid Sieps, för Storbritanniens minskade ekonomiska tillväxt och handel med EU sedan brexit. Kan de ekonomiska effekterna öka sannolikheten för ett framtida återinträde i EU?

Efter brexit regleras den fria rörligheten för varor, tjänster, arbetskraft och kapital mellan Storbritannien utom Nordirland och EU av det så kallade *Trade and Cooperation Agreement* (TCA). Nordirland har fortsatt fri rörlighet för varor med EU, medan bland annat rörligheten för varor med resten av Storbritannien är begränsad och regleras av det så kallade *Windsor Framework*.¹

Det ligger i Storbritanniens ekonomiska intresse att öka rörligheten för varor, tjänster, arbetskraft och kapital med EU. [Den brittiska regeringen har dock uteslutit](#) att landet skulle återinträda i den inre marknaden. Andra röda linjer är att ingå i EU:s tullunion och därmed anta en gemensam handelspolitik, och att införa fri rörlighet för arbetskraft. Detta innebär att Storbritannien inte kan tänka sig en norsk eller schweizisk lösning, det vill säga att delta i den inre marknaden (utom för jordbruksprodukter) och tullunionen i utbyte mot att införa EU:s lagstiftning fortlöpande, avstå från egentligt medbestämmande och betala en avgift till EU.

Det skulle också ligga i EU:s ekonomiska intresse att få så fri rörlighet som möjligt med Storbritannien, men i så fall på liknande villkor

som Norge och Schweiz. Att Storbritannien skulle få bättre villkor är uteslutet, inte minst för att det kan leda till krav från Norge och Schweiz och kanske locka andra länder att utträda.

Toppmötet mellan EU och Storbritannien

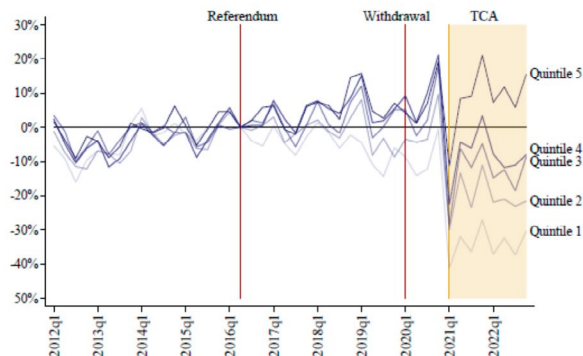
Mot bakgrund av dessa ståndpunkter är det inte så förvånande att toppmötet mellan EU och Storbritannien den 19 maj ledde till förhållandevis små förändringar i de ekonomiska relationerna. Storbritannien krävde och fick lättnader i handeln med livsmedel och jordbruksprodukter, vilket även underlättar handeln mellan Nordirland och resten av Storbritannien. Man kom dessutom överens om fortsatta förhandlingar om friare arbetskraftsrörlighet och en EU-anpassning av Storbritanniens utsläppsrättsystem. Det senare skulle göra att brittisk export till EU inte beläggs med klimattullar och underlätta elhandeln mellan Nordirland och resten av Storbritannien.

Det kan noteras att handelslättnaderna för livsmedel och jordbruksprodukter innebär att Storbritanniens djur- och växtskyddsregler måste följa EU:s regelverk, vilket är ett avsteg från regeringens röda linjer och talar [för att de kan ändras](#).

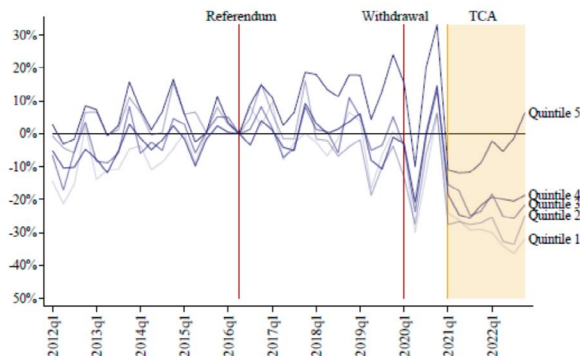
¹ Alternativet vore en "hård" gräns mellan medlemsstaten Irland och Nordirland. Detta skulle vara negativt för Irlands och Nordirlands ekonomier samt bedöms riskera nya stridigheter mellan katoliker och protestanter i Nordirland.

Figur 1: Effekter på Storbritanniens handel med EU av brexit

a. Export

b. Import

Källa: Freeman m.fl., Deep integration and trade – UK firms in the wake of brexit, Discussion Paper no. 2066, Centre for Economic Performance, december 2024.

Brexit har minskat handeln med EU och den ekonomiska tillväxten

Den ekonomiska utvecklingen i Storbritannien efter folkomröstningen om EU-medlemskapet 2016, särskilt efter utträdet ur den inre marknaden i början av 2021, har varit svag. Figur 1 visar hur handeln med EU har påverkats.

Figuren visar att de 20 procent största företagen inte drabbades av minskad export eller import, men att resterande 80 procent drabbades i förhållande till storleksordning. För de 20 procent minsta företagen är det fråga om ett fall på cirka 30 procent eller mer. Visserligen råder tullfrihet mellan Storbritannien och EU, men för de minsta företagen är de administrativa kostnaderna i form av informationsinhämtning, anpassning till produktstandarder och pappersarbete så stora att många [slutade att handla med EU](#). Totalt minskade exporten med 10 procent och importen med cirka 20 procent de första två åren efter brexit.

Tory-regeringen under Boris Johnson hade höga ambitioner om att träffa fördelaktiga handelsavtal med andra länder som kompensation för utträdet från den inre marknaden. Avtal har träffats med Australien, Nya Zeeland, Indien och en sammanslutning av tolv länder runt Stilla havet (*Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership*, CPTPP). Men enligt den [brittiska regeringens beräkningar](#) ger dessa avtal försumbara effekter på BNP. Det preliminära avtal som nyligen träffats med USA innebär en försämring jämfört med tidigare.

Brexit har också haft en negativ effekt på produktiviteten och den ekonomiska tillväxten, bland annat som ett resultat av minskad handel med och konkurrens från EU. En beräkning av *National Institute of Economic and Social Research* visar att BNP var 2–3 procent lägre tre år efter brexit än om Storbritannien fortfarande hade varit med i EU, vilket motsvarar en förlust på ungefär 850 pund (11 000 svenska kronor) per capita. Den negativa effekten på BNP beräknas öka successivt och bli 5–6 procent av BNP 2035, motsvarande ett fall i inkomst med cirka 2 300 pund eller 30 000 kronor per capita. [Av detta faller](#) hälften på lägre produktivitetstillväxt och hälften på ett försämrat bytesförhållande – lägre exportpriser i förhållande till importpriser – med EU.

Status quo, Norge-lösning eller återinträde?

Fem år efter brexit har [väljaropinionen](#) vänt och 55 procent anser att brexit var ett misstag medan endast 30 procent fortfarande är för. Labourpartiet vill dock behålla status quo medan Tories och Reform UK är uttalade motståndare till återinträde. Enbart Liberalerna – som är en liten minoritet i underhuset – är för ett återinträde. Fram till nästa val, som ska äga rum senast 2029, kommer knappast något att hända i frågan.

Det mest sannolika är att Storbritannien fortsätter att halka efter EU när det gäller ekonomisk tillväxt, vilket i så fall blir ett allt starkare argument för återinträde eller åtminstone ett deltagande i den inre marknaden (en Norge-lösning) på längre sikt.